

Előfizetési díj helyben:
 Egész évre 8 frt = 16 korona.
 Fél évre 4 frt = 8 korona.
 Negyedévre 2 frt = 4 korona.
 Vidékre 1 frttal több.

Hirdetési díj:
 Egész oldal 10 frt. Fél oldal 6 frt.
 Negyedoldal 3 frt.

Ezenfelül minden hirdetésnél 30 kr
 kincstári illeték fizetendő.

SZABADSÁG.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

EGYES SZÁM ÁRA 15 KR.

Szerkesztőség:
 VII-ik kör, Virág-utca 337. szám.
 Ugy a kéziratok, mint a hirdetések ott vétetnek fel.

Kiadóhivatal:
 Krausz és Fischer könyvnyomdájában.

„Nyiltér“ sora 15 krajczár.

Csakbérmentes levelek fogadtnak
 el s kéziratok nem adatnak vissza

A szabadkai szabályrendeletek.

Vannak ilyenek is?

Hát persze, hogy vannak, hiszen kötet-számra ott fekszenek minden kapitány asztalán, de azért az a kapitány nem ügyel arra, hogy betartják-e azt, a mit a nyomtatott betű diktál.

Hiszen csak nem régen történt, hogy az egyik ítélkező kapitánysági tisztviselő megorrolt azért, hogy az egyik helyi lapban tudomására hozták, miszerint ablakokon az utcára nem szokás kiönteni a vizet.

No, hát ez a kapitányság nevében ítélkező tisztviselő talán még nem ismeri a szabadkai szabályrendeleteket, mert azok alkotásába be nem folyhatott.

És ez magán-dolog.

De mit szólunk ahhoz, hogy az ember tiszta ruhában végig nem mehet Szabadka város belterületén, a nélkül, hogy a szobalány-kisasszonyok nyakába ne rázzák a törülő rongyot?

Vagy mit szólunk ahhoz, hogy a város belterületén disznó-hizlaldákat ál-

litanak fel, és ezzel csiklandoztatják a disznókat nem tartó szomszédok idegzeteit?

Ha a kapitányságnál panasz emeltek, az előbbi esetekben azt mondják: kerülje ki az ember az ablakokat, — az utóbbi esetben pedig azzal állanak elő: „Kérem, a szabályrendelet megengedi, hogy 6 drb disznó hizlaltassék akár a városház udvarán is.“

És igazuk van; mert a disznó-hizlalás 6 drb erejéig a belvárosban is engedélyezve van, csak a perzselés tiltatott el, a mióta tűzoltóságunk hatóságilag és önkénytesek által szervezve lett.

Pedig:

ha kezünkben volna egy évtized előtti statisztika, ki lehetne mutatni, hogy a disznó-hizlalás szabályrendeletünk megalkotása előtt nem volt akkora a belvárosban mint ma, s a perzselésből származó tüzesetek száma sem közelítette meg a mostaniakat, mert régi közmondás: „a mi tilos, az kedves“.

Ime! ilyenek a „szabadkai szabályrendeletek.“

Van nekünk rendeletünk mindenre, de nincsen emberünk semmire! Már hogy ki ennek az oka, azt még a prépost-plébános ur sem tudná kiperdikálni, aki pedig szereti saját szája ize szerint elmagyarázni a város közügyeit.

A szabadkai nemzeti kaszinó, — miként lapunkban jelezve volt, — mult vasárnap értekezletet tartott palota építése ügyében és ez az ügy ma tárgyalatik a rendkívüli közgyűlésen. A „Nemzeti Kaszinó“ intéző férfiainak 2 terve van: egyik az, hogy megveszik a nőtanító-képezde melletti kocsmahelyiséget és azt lebontva, építenének egy palotaszerű házat; — míg a másik a színház közvetlen közelében a Szkenderovics-féle háztelken dhajtandó felemeltetni Szabadka házainak egyik szépségét: a „Nemzeti Kaszinót.“

Ha nincs más választásunk, mi az utóbbi telek megvétele mellett volnánk, mert a Szkenderovics-féle tel-

TÁRCZA.

Van-e szabad akarat?

— A „Szabadság“ számára írta: —

(1.) Mamuzsloh Béla.

Az embert egyedül lelke: azaz aránylag leg-tisztább öntudata, illetve részarányosabb érzelkei helyezik más lények fölé.

Az úgynevezett idealisták azonban még mindig ama együgyű hit mellett kardoskodnak, hogy az embert emberré szabadakarata teszi. Szabadakarata azonban nem létezik.

Ez az állítás — eltekintve attól, hogy nem is új, mert már régóta kétségbevonhatlan érvekkel és statisztikával be van bizonyítva — sokaknak alkalmasint még mindig merésznek tetszhetik. Pedig mi roppant kíváncsiak vagyunk rá, hogy ugyan miben van ennek a következményeiben dús áhitásnak az ő részese?

Hát oly megingathatlan tényeken alapszik az akarat szabadságában való hit? Oly szükségszerűség következménye a szabadakarata, hogy annak lételet kétségbe vonni egyértelmű volna a természeti törvényszerűségben való kételkedéssel? Ó korántsem. Hiszen a szabadakarata lételetére nincs egyetlen ész-oki bizonyítékunk sem. Sőt épp ellenkezőleg. A szabadakarata lételet ellentmondana minden természettörvénynek és szükségszerűségnek; hiszen azt akarni, a

mi nekünk tetszik, szükség esetén esetleg elment mondani talán magának a természet törvényeinek is, — az annyi volna, mint kivétel a törvények alól, vagyis valóságos csoda. Hát ellenszegülhetünk a természet törvényeinek, a nélkül, hogy meg ne büntetnének, vagy meg nem aláztatnánk általok? Nem, a természet nem volt oly balga, hogy oly torzszülött fajt hozzon létre, mely folytonos harcztot folytasson ellene, s magát kivonja törvényei alól, — s a boldog hitű idealisták is beismerik azt, hogy az emberi akarat korlátolva van, mert nem teheti meg mindazt az ember — a teremtés koronája és a föld disze — a mit akar, hanem csupán annyit, a mennyire a természet képesíti. Mert sokan akarnának repülni, hajh, de nem birunk, sokan akarnának évezredekig élni, — ah, de lehetetlen, sokan czélszerűbbnek tartanak, ha nem kellene enniök, — hja, de ha muszáj! Sokan szüzességet fogadnak, — de a természet, a faj ösztöne azt kiáltja: nem szabad! Sokan, — talán mindnyájan — akarnók, hogy ne kelljen a magunkhoz vett táplálék fölöslegét s használhatatlanját kilöknöni, nem egyszer lerombolva ez által ama misticismust, melylyel az ember hiusága szeretné magát felékesíteni, — de ha a kevésbbé kényes izlésű természet ijesztően döngi: muszáj! És ennek folytán az ember engedelmeskedik, s akar enni, inni, aludni, s mindazon mozgásokat teljesíteni, melyeket a természet az em-

berre saját érdekében kötelességül ró. És hogy ennek dacára fenntartsuk függetlenségünk látszatát, szabadon elhatározzuk, mily idő pontban és mit együnk, igyunk, aludjunk, hogy kit válasszunk vágyaink kielégítése, illetőleg fajunk fenntartása érdekében eszközül, — s azt mondjuk, hogy tetteink csupán saját akaratunktól függök. . . Hát tesz az különbséget a beszámításnál, hogy hogy' és mikor hajtottuk végre a tettet, melyet a természet vitt véghez bennünk?

Neveltséges önhittség volna az önszeretnek, a hiuságnak, ily képzelgésekkel hizelegni.

És az ember élete oly tettek szakadatlan láncolata, melyek valamennyiének burkolt vagy leplezetlen, közvetett vagy közvetlen célja a természet követelményeinek eleget tenni. A természet célja a tökéletesedés, eszköze az anyagcsere. Azért születünk, eszünk, iszunk, dolgozunk, játszunk, mulatunk, örülünk, szenvedünk, meghalunk, — hogy az anyagcsere tárgyai lehessünk. Tekintsünk körül az életben. Minden forr és nyüzsg; minden ember fut, rohan, kering egy pályán, küzd, szenved, — s minden gondolatának tárgya, minden tettének rugója a pénz, melynek hivatása a tulajdonképeni élet czélt leplezni, s a czél elérésénél a közvetítő szerepet játszani. Ha nem volna pénz, volna csere, — vagy nem az-e a pénz közvetlen feladata: az emberek közt cserét közvetíteni? Csere a természet eszköze, s ime

ken gyönyörű bérház emelkedhetnék, melynek a míg emeleti részét maga az egyesület foglalná el, a földszinti részeken nagyszerű ebédlő, cukrázda stb, más efféle rendeztethetnék be. A pénzkérdésről itt szó nem lehet, hiszen bármelyik szolid pénzintézet keresztül vihetné azt a converziót, hogy 35—40 esztendőre az új épületet kölcsöne által biztosítandó.

Az előlegekről előlegül.

Hatósági intézményeinken átok sulya fekszik; mindenütt a korteskedés az egyedüli mérvadó irányelv; mindenütt a személyeskedés áldatlan fegyver küzd és tereli sokszor ingoványba a legjobb ügyet is.

Az előleg intézménye nemcsak czélszerű és szükséges, hanem ugyszólván elkerülhetetlen noblesse obligé, melylyel a törvényhatóság, mint erkölcsi testület, a városnál alkalmazottakkal szemben kell, hogy viseltessék.

A szabályrendelet idevágó pontja értelmében előlegre jogosított minden hatósági alkalmazott, ki 1000 frton alul kap fizetést, jogosított pedig fizetése egy harmadrészig. Ezzel szemben azonban olyanok is élveznek temérdek összegnyi előleget, kiknek előbbi előlegök még le sincs törlesztve; végre élveznek előleget olyanok, kik szép hazugságokkal tudják indokolni ebbeli kérelmüket. Mindez azonban csak azon esetben történik meg, ha az illető el-

ismert kortes, vagy más tekintetben nagyobb érdemekkel dicsekedhetik.

Minden más alkalommal háttérbe szorul az, kit hatalmas protektor nem ajánl; háttérbe szorul az, ki leplezetlenül feltárja családi szentélye titkait, ki vásárra viszi nyomorát, ügyetlenül bizva abban, hogy kérelme jogos: meghallgatják majd; háttérbe szorul mind az, ki a csuszás-mászás egyedül üdvös műfogásához nem ért, mert férfiasnak nem tartja ily argumentummal szerezni érvényt jogainak.

A f. havi rendes közgyűlés második napján a prépost-plébános felszólalt az előlegek ellen. Álláspontját csak egyben tehetjük magunkévá, hogy t. i. az ne kapjon előleget, ki még élvezzi az előbb kapta előleget. Csak konstatáljuk, hogy vannak félszeg intézkedések, melyekre ráillik Lauka Gusztáv mondása:

„Költött nyomorra lázad a kebel,
Igaz nyomor már kit sem érdekel.“

Alkalmadtán bővebben foglalkozunk majd ez ügygyel, addig ennyit előlegül.

A szabadkai botrányok befejezéshez közelednek. Horváth Mór és Mamuzsich Lázár közt felmerült bűnügy egyik „felhevülés“ előszólitásával kibéküléssel nyert befejezést; — Gálffy György és Weitzensfeld Lipót között pedig a lámpa alatti „felhevülés“ akként intéztetett el tegnapelőtt, hogy lámpa nélkül, napvilágnál egyik fél sem akarta a másikat meglátni, s ennek alapján a peres felek képviselői a további eljárás beszüntetését kérték.

Törvényhatósági közgyűlés.

Szabadka város képviselő testülete f. hó 22. és 23-án Dr. Vojnich István főispán elnökle alatt a „Pest város-hoz“ czimzett nagykozmában rendes közgyűlést tartott rendkívül hosszú és meglehetősen érdektelen tárgysorozattal, melyek elintéztével nem hisszük, hogy Szabadka sokkal előbbre haladt.

Azaz, — bocsánat, — hátha nem is volt olyan érdektelen, hiszen a „bratyák“ teljes diszben és teljes számban megtöltötték a tágas kocsmahelyiséget?

Vagy talán választás volt, és zsiros áldomások kilátása csábitotta józan és munkás életben megőszült város-atyáinkat a minden földi kéjjel és élvezettel kínákozó öreg kocsmába?

Biz' az meglehet. Mert a tárgysorozat nem kevesebb, mint 8 állás betöltését hirdette.

Sajnos azonban, a „bratyák“ reményét meglehetősen csalódta követte, mert a legnagyobb áldomásokat ígérő állásokra hirdetett pályázatok meddőkmarradtak, s így a 2 aljegyzői, a városi műkertészi, a gymnasiumi h. tanári állásra új pályázatot hirdetnek. A többi választások is csak egyszerű felállással ejtettek meg. Így lett Lázár Ferencz adó-tiszt, Weber Frigyes I. osztályú és Pleszkovits Lukács II. osztályú irnokká, Matkovits Miklós pedig tornatanárrá, — az utóbbi azonban csak oly feltétellel erősítették meg állásában, ha oklevelét még ezen tanév folyamán bemutatja.

Majd a főispán értesíté a törvényhatóságot, hogy tiszteletbeli főjegyzőkké Lyubibraticz Kelemen és Jakobcsics Gyula aljegyzőket, tiszteletbeli főállatorvossá Lang Józsefet, és tb. kór-

az ember öntudatlanul is utánozza a természetet. A természetnek a csere a legbiztosabb eszköze a tökély elérésére, és ime, az emberi nem művelődése, tökéletesedése is nem arányosan nyert-e lendületet a pénz feltalálása okozta csere-berelés fellendülésével? Csaknem minden akarat a pénz-szerzést, minden pénz-szerzés a természet követelményeinek eleget-tétele megkönnyítését czélozza s a mely akarat nem irányul a közvetítőre — a pénzre, — az irányul: közvetlenül a természet parancsainak engedelmeskedni. A vad embernek nem kell pénz, s annak ugyanaz az élet-célja, mint az állatnak: minden közvetítő nélkül a természet akaratának vakon engedelmeskedni. A vad ember és az állat cselekedetei tehát, bár azonosok a legműveltebb emberével, — csupán abban különbözik azéitől, hogy végrehajtásával nem késik, míg ellenben emez — az általa megfontolásnak nevezett idővesztegetéssel elodáznia akarja a végrehajtást; noha órákig fontolkodik, hiába gondolkozik rajta, mit és mikor egyék, igyék stb. — ennie, innia, aludnia csak úgy, csak annyit, csak annyiszor kell, mint amazoknak. Hol van hát itt a szabadság? Hol van itt az akarat?

Egyetlen egy tettünk, gondolatunk, szavunk nincs, akár önmagunké, akár mások viszonyaira vonatkozik, legyen bár társalgásunk tárgya irodalom, művészet, mely csak a nemesült emberiség sajátos tulajdona, — melynek elemeire bonczolásával okvetlenül az anyagi-

alap nem tűnnék elő, a mely mögött ismét közvetve vagy közvetlenül valamely természeti törvényszerűség nem rejtőznék, s a melyre nem illenek az élet mibenlétének meghatározása: csere. Ugyvan; cserélkedünk anyagi állagunkkal, gondolatainkkal, eszméinkkel, — s tán akaratunkkal is, — a nélkül, hogy egy pillanatra is kivonhatnók magunkat valamely természeti szükséglet, vagy törvény alól, akár gondolunk, akár beszélünk, akár cselekszünk.

Hol itt a szabadság? — Hol itt az akarat? — Akaratunkat, illetve elhatározásunkat választás előzi meg, azaz meggondolás, mely nem egyéb idővesztegetésnél a végrehajtás elodázására. Bizonyos időben tevőleges ösztönök támadnak ugyanis bennünk, melyek gyakran ellentétesek.

Állapodjunk meg itt kissé s kérdjük: mi is hát tulajdonképp az ösztön?

Az ösztön tudatunk világában fellépett vágy: állapotunkat másikkal, kellemesebbel felcserélni. Minden ösztön vagy kellemes benyomások szerzésére, vagy kellemetlenek eltávolítására irányul, szóval a testi élet fentartását czélozza.

Ösztön lép tel az gyermeknél éhség, étvágy alakjában s ő ennek hatása közt ajkait anyja emlőjéhez illeszti, s oly erőt fejt ki, mely anyagi életére jól eső eredménnyel jár. Az itt nem kérdés, hogy ez ösztön az öntudat világában és kísérete mellett lép-e tel, — s hogy ennek folytán az akarat a tett tudatos-e vagy sem, de tény, hogy ösztön uralma alatt cselekedett.

De így is mondhatjuk: minden érzelmünk ösztönt támaszt, mely azt vagy elnyomni, vagy állandóvá tenni igyekszik, a szerint, a mit az alanynak az érzelem kellemes vagy kellemetlen. A mint az éhség érzelmé lép föl bennem, nyomában egy ösztön is támad ezen éhséget elnyomni, még pedig az által, hogy vágyat érzek az evés után. Ismét hangoztatnunk kell, hogy a kérdés: kíséri-e, figyel-e öntudatom úgy ez ösztönt, mint az ennek parancsa folytán támadt akaratot és véghez vitt tettet, teljesen lényegtelen. Hisz' az e perczen született állat-kölyök, melynek öntudata legalább is szerfelett homályos, — az élet- ösztön feltámadása következtében csak úgy cselekszik mint én: eszik, (szopik.) Az élet ösztönnek tehát önmagának kell a természettől némi öntudatot t. i. az ok és okozati viszony tudatát tulajdonitanunk. Az említett állat kölyök éhsége nyomán felriadt ösztön tudja a módot: kellemetlen érzelmét elnyomni, s hogy az éhséget a jóllakás csillapítja: tehát a kölyköt akarni, enni kényszeríti. A légynek nem tulajdonitunk öntudatot. S mégis, midőn a pók hálójába kerül, élet- ösztöne felébred, látja a veszélyt, s a legyet arra kényszeríti, hogy akarja, miként a veszélyből kimeneküljön, — és a légy hatványozott erővel verdesi szárnyait, hogy a kelepceből kikerüljön. Nincs-e a légy pókhálóba való este és életveszélye közt ok-okozati összefüggés?

(Folytatjuk.)

házi főorvossá Dr. Klein Adolfot nevezte ki.

Megéljenezték őket.

A másnapi folytatólagos közgyűlés legérdekesebb pontja a Gálfy György gyógyszerész ajánlata képezte, ki a városi közkórház részére szállítandó gyógyszerekért 3 évre 41 %-ot enged.

A törvényhatóság névszerinti szavazás után Gálfy ajánlatát 3 évre elfogadta.

Hogy egyéb, olvasóinkat érdeklő közgyűlési határozat illetve epizód történt-e, arra elég legyen felhozni azt, hogy a *prépost-plébános* többször indítványozott és beszélt, — mely természetesen város-atyáinkat jótékony, üdítő álomba szenderíté, — hogy ujult erővel lássanak a helyben levő kocsmában az áldomások végig ivásához...

Főispán ur!

Igaz-e az? hogy a míg a közgyűlés a kisebb tisztviselők fizetés-előleg iránti kérvényeit minden előleges vizsgálat nélkül egyszerűen elveti, addig a magasabb tisztviselők részére várositanácsunk 6 - 700 frtig terjedő előlegeket utalványoz? Igaz-e az? hogy az ily nagyobb előlegek a számvevőségél és házi pénztárnál elkönyveltetnek ugyan, de a végleszámlást nem ismeri senki?

Ez közzájön forog a városban; óhajtható lenne tehát, hogy főispánunk ez irányban szigorú vizsgálatot rendelne el és „hitelesen“ kimutatná, hogy ez a híresztelés nem egyéb mint kőszá ráfogás.

Irodalom, művészet.

Színház. — Pénteken — f. hó 19-én — „II. Rákóczi Ferencz fogsága“ adatott, a fél helyárrakhoz mért gyenge előadásban. *Molnár Rákóczyja* ezuttal kissé halvány volt, míg *Halmay Bercsényije* nélkülözötte a lelkesítés legkisebb szikráját is. *Boross Ferike* (Amália) ez estén sehogysem volt disponálva. *Boross Endre* (Pater Knittelus) sikerült alakítást nyújtott. Azt pedig, hogy *Zrinyi Boldizsár* szerepe miért maradt ki, arra csak azt mondhatjuk: „értjük.“

Szombaton — f. hó 20-án — *Millöcker* bájos zenéjü operettje: „A boszorkányvár“ került színre. *Halmayné* (Coralie) gyönyörű dalai ezuttal sem hangzottak el viharos taps nélkül, s *Kiss Pista* (András) jókedvű játéka is hálás elismerőkre talált: ott fönt... Tulzott. *Horváth Arnoldnak* (Józsi) szívesen segítettünk volna kinyomni egy magas c-t, mert — szegény — szánalmasan erőlködik. *Szilágyi* (Kányavári) alakítása ez egyszer nem sikerült. Nem az arc-fintorgatásban van a komikum, hanem a játékban. Ellenben aranyos kis Verus volt *Káldy Mariska*; kár hogy a hangja szépségét igen csökkenti féltékenysége és bizonytalansága.

Vasárnap — f. hó 21-én — d. u. „Sanyaró Vendel,“ este, „Falu rossza“ szerfölött vonzó és gyenge előadásban. Csak *Boross Endre* (Gonosz) tett dicséretes kivételt: a többiek, mint *Boross Ferike* (Bátli Tercsi) *Halmayné* (Finum Rózsi) *Kiss Pista* (Gön-

dör Sándor) és *Bonis* (Feledi Lajos) nem feleltek meg a beléjük helyezett várakozásnak és bizalomnak.

Hétfőn — 22 én — *Sudermann* hírneves színműve: „A becsület“ adadott élvezetes és határozottan legsikerültebb előadásban. *Molnárt* (Róbert) magas alni annyi volna, mint ismétlésekbe bocsájtkozni, — aunal inkább dicsérjük tehát *Nikó Lindát* (Heineckené) a ki igazán meglepett bennünket játékaival, mely ma teljesen ment volt a nála megszokott szenvedéstől, mely őt eddig az ajkak folytonos csókra csicsóritásával és szemekinek ajtatatos forgatásával csakneü szenvedhetlenné tette. *Boross Endre* (Heinecke) ismételtén bebizonyította, hogy ambiciós és igen tehetséges színész *Boross Ferike* korrekt Álma volt. Még *Béressy Mari* és *Nagy Gyula* sem rontották el az össz-hatást.

Kedden: „Az új honpolgár“ másodsor.

Szerdán. „Egy szegény ifju története“ irta: *Feuillet Oktave. Molnár* (Ódiot) és *Boross Ferike* (Margit) voltak az est hősei, noha természetesen az utóbbinak nem csekély fényt kölcsönzött a dicsőség sugaraiból partnere: *Molnár, Halmayné* (Laroque) és *Bónison* (Bevallau) meglátszott a kétségbevonhatlan igyekezett.

Csütörtökön másodsor. „A Boszorkányvár.“

Pénteken: félhelyárrakkal harmadsor: „Tü-zérek gyakorlaton.“

És most néhány általános észrevételt legyen szabad kockázatunk a tapasztaltakról.

Nyíltan kimondjuk: a társulat helyzete taithatlan. Még mindig nincs — s ugylátszik nem is lesz — coloratur énekesnők, hősnők; drámai anya színésznő, jellem és csel-szövő színésznő, (Halmay jeles társalgó, de nem emez) nincs harmadik komikusunk, s nincsenek apa-színészeink; a becsületben jubilált derék titkár *Óreg Pataky Béla* fiatalarra még, különben is, ha komolyan vennénk ez utóbbit, mint drámai apát, — hát kissé mosolyognunk kellene: miért lép fel akkor operettében, — kóristához illő szerepben?

De ez már, úgy látszik, változathatlan; ha tehát a mélyen tisztelt *színügyi bizottság* oly édesded álmát alussza, — mit tehetünk okosabbat? — bele kell nyugodnunk.

A mi feladatunk ezek után legfeljebb csak arra szorulhat, hogy — bebizonyítandó őszinte jóakarattal, — a kiküszöbölhető kisebb hibákra rámutassunk.

És ilyen u. n. „kisebb hiba“ számtalan akad színészeinknél, melyek nagy részét egy kevéske jóakarattal, a rendezők könnyen eltávolíthatnának.

A szereplők nagy része — eltekintve ama szeretetre méltó szokásuktól, hogy a közönségnek a hátukat fordítani, s az ajtókat nyitva hagyni szeretik, — nem tudja, mit csináljon karjaival; s így esik meg, hogy a helyes deklamálást helytelen gusztussal rontják el. Aztán mindig a jobb kezükkel végzik a gusztust, mintha nem ismernék azt az elemi szabályt, hogy a közönség felé álló karral kell a taghordozást végezni. — Alig akad továbbá köztük, a ki korrekt tudna monologizálni. Legtöbbször úgy fogják fel a dolgot mintha a közönség egy jó barát vagy egy alter-égő volna, s annak sugja el bizalmas közlendőt. Pedig azáltal épp ellenkező czélt ér el, mert kiközkenti hallgatóit illósiókból, s nem ritkán az egész darabnak mesterkéltszinezetet ad.

Arról meg éppen nem is szólunk, hogy a

karékeseken kezdve a színházi törvényekkel szemben legtöbbször a háttérben — miközben a közönséget merészen fikszirozzák — kedélyes discursust folytatnak, mert még ez is csak a „legkisebb hibák“ közé tartozik.

A lényegesebb kiküszöbölhető „kis hibák“ról, ha terünk engedi, majd alkalmadtán bővebbet, most csupán arra kérjük a daramaturgót: a szalon-darabok alkalmával irasson ki az ügyelő által a kellékek közé néhány tisztességes öltönyt, szalon-kabátot és nyakkendőt is — pl. Nagy Gyulának...

A sommás eljárásról és a mezőgazdaságról szóló törvények november hó 1-én visszavonhatlanul életbe lépnek. Az utóbbira vonatkozó miniszteri rendelet tegnap jelent meg.

HIREK.

A „Szabadság“ kiadó-hivatalának vezetését a mai nappal lapunk főmunkatársára, *Mamusich Béla* urra, bizzuk. Ez alkalommal el nem mulaszthatjuk t. olvasóink figyelmét ama körülményre felhívni, hogy a „Szabadság“ hirdetési tarifáját tetemesen mérsékeljük, úgy annyira, hogy e tekintetben a „Szabadság“ Magyarország összes lapjait felülmulja. A „Szabadság“ közel tizenennyolcz éves multja elég bizonyosság arra, hogy az a hetvennégyezer lakossal bíró Szabadka város, sőt egész Bács megye legrégebb és legolvasottabb közlönye, s így a t. hirdető közönség hallatlan olcsón és legbiztosabb sikerrel veheti igénybe a „Szabadság“ sok ezrek által olvasott hirdetési rovatát.

— **A szerb király magyar ezrede Szabadkán.** Illetékes oldalról arról értesülünk, hogy ő felsége az osztrák császár és magyar király nemsokára I. Sándor szerb királyt ezredtulajdonosnak nevezi ki az osztrák-magyar hadseregben és pedig a szabadkai 86. sz. gyalogezred ezredtulajdonosi méltóságát szándékozik a szerb királynak adományozni. Ennek a szabadkai 86. sz. gyalogezrednek eddig az imént elhunyt *Szvetenay* tábornagy, nagyszabeni hadtestparancsnok, volt az ezredtulajdonosa. Az ezred két zászlóalja már hosszabb idő óta Budapesten állomásozik. Gránátvörös hajtóka és sárga gomb az ezred distinkciója. — Amint értesülünk, a szerb királynak ezredtulajdonossá való kinevezése azért nem történt meg mindjárt budapesti látogatásakor, mert királyunk e kinevezéssel nem akart prejudikálni Sándor király berlini látogatása politikai jelentőségének.

— **Eljegyzés.** Havas Ferencz helybeli fiatal kereskedő jegyet váltott Hoffmann Márk szegedi földbirtokos és kereskedő kedves leányával Jankával. Gratulálunk.

— **Özvegy nő családi neve.** Egy özvegy nő felség-folyamodványban annak megengedését kérelmezte, hogy férje nevének elhagyásával magát ezentul kizárólag családi nevével irhassa. A folyamodvány leküldetett a kabinetiroda által a belügyminiszterhez, ki is kijelentette, hogy a kérés teljesítésére nem forog fenn semmi szükség, mert a volt férj nevének viselése az özvegy nőnek inkább jogát, mint kötelességét képezi; arra tehát, hogy az elhalt férj nevével ne viselje, semmiféle hatósági

vagy fejedelmi engedélyre nincs szükség, ez kizárólag a saját tetszésétől függ, s mindaddig, míg magát — mások tévuttra vezetésének czélzata nélkül — csupán családneven nevezi, vagy írja, semminemű tilos cselekményt nem követ el s hatósági beavatkozásra indokot nem szolgáltat.

— **Sz. Németh József**, a városunkban született és közkezdveltségnek örvendett kómikus — mint sajnálattal értesülünk — f. hó 24-én Szombathelyen elhunyt.

— **A serumot** mint halljuk, Dr. Klein Adolf, helybeli orvos kitűnő sikerrel alkalmazta Zombola András 6 éves dipteritisben szenvedő gyermekénél, úgy, hogy az ma már vigan játszadozik pajtásaival. — A fiatal orvos e sikeres, elismerésre méltó működésre pártolásra érdemes.

— **Az új igazságszolgáltatás.** Pár hét múlva megváltozik az igazságszolgáltatásnak eddigi formája. Jövő hó elsejével ugyanis a szóbeliség és közvetlenség formái lépnek az eddigi jogszokás helyébe. — A királyi kuria, az ítélőtáblák, törvényszékek és járásbíróságok vezetői már kérhez kapták az új sommás ügyviteli szabályzatot magában foglaló igazságügyminiszteri rendeletet és a m. kir. államnyomda igazgatóságának értesítését, mely szerint az új sommás eljárás életbe léptetéséhez szükséges nyomtatványokat legkésőbb október hó utolsó hetében meg fogja küldeni.

— **Fák a vasut mellett.** A kereskedelmi miniszter legközelebb elrendelte, hogy a vasuti területek mindenütt befásítsanak. — Ezzel a rendelettel a miniszter az utazó közönségnek egy régen nélkülözött kívánságát teljesítette, mely ugy szépészeti, mint gazdasági szempontból nagy fontossággal bír.

— **Juhtenyésztők figyelmébe.** A földmivelésügyi miniszter legközelebb az összes gazdasági egyesületekhez körlevelet intézett, melyben tudatja, hogy a pénzügyminiszter közölte vele, miszerint a dnhánykórók legeltetését jövedéki szempontból, általánosságban meg nem engedheti ugyan, de figyelemmel a tényleg mutatkozó takarmányhiányra, a juhtenyésztéssel foglalkozó cohánytermelőknek előterjesztett kérelmei alapján a legeltetési engedély mindenkor akadály nélkül meg fog adatni.

— **Magas jutaléokra** egy hirdetési ügynök felvétetik. Értesítést ad lapunk kiadó hivatala.

— „**Magyar világ**“ czim alatt egy rendkívül élénk és hazafias szellemtől áthatott képes lap indult meg, mely irodalmi színvonalon álló gazdag tartalmával nemcsak az olvasó közönség nagy zömét hódította magához, de felkeltette az irodalmi körök érdeklődését is, s ma a Magyar világnak legtekintélyesebb és legterjedtebb szépirodalmi néplapja Magyarországnak. Ez a hazafias irányu derék lap most lépett második évfolyamába, s mint a hozzánk beküldött mutatószámokból látjuk, nagyon méltó arra, hogy hazánk első képes néplapjának nevezzük. Főszerkesztője Boross Vilmos regényíró, kinek fényes tollát az egész ország ismeri. A Magyar Világ új évfolyamának első számai a következő gazdag tartalommal jelentek meg: »Parasztkirály.« Történeti regény. Irta: Boross Vilmos. »A miniszter anyja.« Irta: Tolnai Lajos. »A magyar ördög.« Irta: Mikszáth Kálmán. »Egy anyai szív regénye.« Társadalmi regény Pápay Zoltántól. »Esküvön.« Románcz. Varsányi Gyulától. »A bujdosó magyar vezér.« Palágyi Lajostól. »A szőszegő.« Irta: Tóth Béla. »Kenyér után.« Kisteleki Edétől. Ajánljuk ezt a jeles szépirodalmi képes néplapot olvasóink szives figyelmébe. A Magyar Világ megjelen hetenkint egyszer két nagy iv tartalommal. Előfizetési ára negyedévre 1 frt 50 kr., mely összeg a lap kiadóhivatalába, Budapest, Erzsébet-körút 32. szám alá küldendő. Mutatószámot ingyen és bérmentve bárkinek küld a kiadóhivatal. Egyes számok minden könyvkereskedésben és könyvügynöknél rendelhetők és kaphatók.

Egyházi zene. Halottak napján előadandó Cherubini Rekviemjének a főpróbái f. hó 30. és 31-ikén d. u. 2 órakor fognak megtartatni a sz. Terézia főtemplomban.

Eljegyzés. Osztrógnác Károly városi képviselő s földbirtos fia Gábor eljegyezte özv. Mukits Márkné bájós leányát Katalint. Tartós boldogságot kívánunk az új párnak.

— **Eljegyzés.** Jakopcsics Imre az osztrák magyar bank tisztviselője cs. és k. tart. huszárhadnagy f. hó 25-én eljegyezte Nagybecskerekben Stagelschmidt János földbirtokos és nagykereskedő bájós és szelleműs leányát: Paulát. Gratulálunk!

— **Talált tárgyak.** Ezennel közhírré tétetik, hogy a vasuti kocsikban és állomási helyiségekben elhagyott s eddig tulajdonilag

senki által nem igényelt tárgyak u. m. bőrdökök, táskák, kalapok, ruha és fehér neműek, botok, nap és esernyők, s. b. f. év és hó 30-án d. e. 10 órakor a m. kir. államasutak Szabadka állomásának gyors áru feladási raktár helyiségében tartandó nyilvános árverés alkalmával azonnal készpénz fizetés mellett el fognak adatni. Az üzletvezetőség.

Felelős szerkesztő:

SZALAY LÁSZLÓ A. ügyvéd

Főmunkatárs:

MAMUSICH BÉLA.

Dr. Wilhelm újonnan épült házában egyletek, intézetek és kisiparosok részére igen csinos üzlethelyiségek nagyon jutányos bérösszegekért kaphatók. — Bővebb értesítés nyerhető **dr. Wilhelm** lakásán (Halpiac Friedmann-féle ház, emelet). 3-6.

Alólirott tisztelettel van szerencsém értesíteni a nagyérdemű közönséget, miszerint a tud. Egyetemi I. szülészeti és nőgyógyászati Klinikán, valamint a fogászati Klinikán hosszabb időt töltvén, mint specialista teljes kiképeztetést nyertem, s mint ilyen helyben állandó orvosi praxisomat megkezdtem.

Lakásom **Kossuth-utca Dominus-féle házban** — fog betegek számára külön berendezett

fogműteremmel.

Kérem a n. é. közönség szives pártfogását.

Tisztelettel

Dr. Somogyi Sándor,
egyet. orvostudor.

3-4

Hirdetmény.

Örök áron eladó

Igen előnyös feltételek mellett:

A Mária-Terézia-tér 1. számú sarok-telek, a Leovics-féle palota és a vasuti indóház között.

26 láncc városi tukl és napnyugoti közeli ugar-földek

tetszés szerinti részletekben.

11 1/2 kapa homokbánya

egészben vagy ház-helyekre részletekben is a majsal kapu közelében, végre

10 kapa paliosai szőlő szintén esetleg két részben **egész új villával.**

Bővebb értesítés csak tulajdonosa: **Sümeghi Ferencznél** nyerhető.

1-8. 1-49.